

Isječak iz neobjavljenog romana *Ledenjak*

Vinko Rožić

Usta su mi suha, pjeskovit okus sasušuje svaku moju misao. Nalazim se. . . – gdje? – tražim. Prepoznajem jedino da lebdim. Sam. Strah nasrće na me. Presvučen je u janje, mekeće i odnikud i odasvud dok me pamučnim stiskom sve jače gnječi. Meka je dodira, da, no čelična stega. Predmnijeva uništenje. Ne umijem mu se suprostaviti dok svijest mi gnječi o među što razdjeljuje pitanja od odgovora, kao najobičniji komad zgužvana papira kovitla me u nemir pa gužva još tjesnije, hoće iz mene istisnuti mene sama.

Nemoćan za boj, odlučih ga zavarati: ne ću se koprcati, ne ću hrliti k tihi, prihvatit ću ovaj osjećaj izgubljenosti što me zaposjeda neprirodno kao nečista savjest etična čovjeka. Jenjat će . . . Mora!

Neodređeno dugo - ali dugo! - visim povrh bezdana. S tvrda tla ceri mi se biće tupa pogleda.

Konačno, kad još tek pod noktima mogah osjetiti ivicu volje i strpljenja, bijesom potaknut, ili jednostavnim nagonom, tko bi znao, počnem halapljivo gutati zrak, snažiti se. Uzništvo panike uzmakne sada pred osjetom gladi. Uzvraćam osmijehom.

Uz pobjednički okus janjetine za zubima, u me uđe duh lagodna postojanja zdrava *homo otiosusa*.

No, je li tomu tako?

*

Bljesak zlaćaste zrake prodre silinom i razlije se po prizivu sjećanja. Slike huje vratometnom brzinom, i ne mogu ih pratiti dok stapaju se jedna u drugu popraćene zvukom jednog tona, a zapravo teksturnim dijapazonom čitave simfonije života što svojom neposrednom glazbenikolikošću razobličuje Istinu. Ili samo njihovu istinu.

Misao mi je troma, prije lemurova nego sangvinična čeljadeta, i zamućena, kao da pojmim kroz dno boce ili onečišćenu vodu. Ali, zamjećujem puno. Ne činim to hotimično; spontano upijam detalje svojeg uokruženja, ljudi. Uvijek jesam. Mogao sam imati sedam ili osam godina kad je gospođa Dube, majčina prijateljica taj put navratila u posjetu i kad sam je, povrh svoje otvorene knjige, posmatrao slušajući kako na sebi svojstven način navješćuje sve osim proljeća za sebe, svoju i našu obitelj, krajobraz, svijet. Odjednom, usred svojega tragikomičnog napadaja logoreje,

zastade, pa će prema majci podglas: »Božemiprosti, tvoj mali ko da stalno nešto traži i prokontava, ko da gleda i u me i kroza me«. Majka se nasmijala i nakratko pogledala na me. »Ma, Dube moja, djeca ko djeca«, odvratila je, a ja sam to uzeo kao dopuštenje da se pođem igrati i istrčao van.

Nadomak uvali Lapad zvoni mi mobilni. Na zaslonu je nepoznat, ali očito fiksni lokalni broj. Po Brunovoj preporuci kustos novootvorenog muzejskog prostora »Funjestra« poziva me na hitan sastanak u svrhu moguće suradnje. Posljednji slučaj zaključio sam prije više od tri tjedna i godio bi mi novi izazov, napose koja kuna više. Dok koračam dalje pogled mi sa žala skliznu prema grebenima, i dalje. Rekoh doći, ali kao da je to izgovorio netko drugi a ne ja, jer načas mi iz svijesti sve uzmakne pred preplavom Tanjine pojavnosti koja kao da me naglo razbistri.

S lakoćom sada razabirem između stotinu i tisuću drugih lahorom nošenih mirisa zapah njezine kose, omamljuje me, baca u dublji trans nego suptilni pokreti njezinih bokova. Uvija se kao kobra pred sviralom — ili to zapravo čini moja svijest pred njom? — i da me poželi ugristi, dopustio bih joj. Sve oko nas se razmiče, rastače, udaljuje, blijedi. . . postaje tek trag zaostao nakon davno doživljenog, tinjava misao na pragu osvještjenja, da bi se zatim čitav krajobraz primakao, uokružio nas i zaprštao sebi svojstvenom raskoši.

Razigranost površine i bistrina plicaka pristaju Tanjinoj nerazmetnoj lepršavosti — nerazmetnošću zapravo biva naglašena — koja, uvjeren sam, ne bi mogla ostati skrovita čak ni oku koje njezinu stvarnu prirodu ne poznaje. Pogledi nam se časomice susreću. Uočavam kako je njezin maglenast, zapravo ne, nije maglenast, tek me nuka da u njemu prividim izgubljenost. . . Tanja gleda kroza me, gleda ravno u daljinu gdje nešto očekuje pronaći. Ili, moguće, tek nešto traži. Jer, u očima joj nema plama nestrpljenja ili strasti uvjerenja, nego blaga melankoličnost sasma u skladu s neopterećenim prihvaćanjem sudbe uvijek ponovnog traženja. Ipak, u pogledu joj razabrem i titraj koji odudara, blic bistrine i odlučnosti koji proturječi i pobjeđuje u sudaru s izgubljenošću, i on prodire, prolazi, nadilazi i obuhvaća, jasno signira neku neminovnost, odgonetku neke velike tajne.

Posramljujem se zbog svoje prvotne površne rasudbe, slaba uporišta svoga samohvaljenog očišta koje zapravo seže tek do najočitijeg. Posmatram je na trenutak bez ikakve primisli i s blagom bogobojaznošću.

Lakše pak dokučujem nježnost što sipi joj kroz pore i u naletima vijuga oko nas. Neposrednija mi je i pojmim je . . . ne kao patetičan rasap ženske energije u ništavilo neputenosti nego, naprotiv, izvanjštenjem snažnog naboja ženskosti. On ne jenjava, ne može jenjati, premda je na neki način isprepleten s krhkosti. Ne znam zašto me jače utiskuje i dominira mi percepcijom ta krhkost, jer svjestan sam prevarljivosti dojma: Tanja je preživljavač, i ona može biti sve ali nikako slabić!

Razigrani smo, jedino su račići među stijenama u nedalekom plicaku razigraniji od nas. Tanja, kao i uvijek, pleše balerinski elegantno. Dok se ciljам tek snošljivoj formi gibajući se ludo zanesen u ritam srca i valića, ponajvećma me razdragaše kako Tanja ne poskakuje nego se otiskuje,

lagahno kao da levitira. Ni ona ni ja se ne smijemo. Zašto se ne smijemo? Zašto se ne smijemo, ljubavi?

Odmičem se da je milujem izdaleka, a Tanja pleše, i pleše. . . Pogled mi je sve manje usredišten, kao da s njezinom oblikošću gutam i zelenilo i kamenje i galebove i more, ali se istom ne odvraća od konture njezina vazda promjenljiva oblička što svojom nepripadnošću ovom svijetu zaziva divljenje: ona je Eva, Botticellijeva Venera. Svjestan sam da predati se pomniji s ovakva očista jest kušati sok sama života. I kušam ga, s predanjem religiozna fanatika.

Tusta nepatvorena nevinost Tanjinih nježnih pokreta, i meki njezini dosleci što zakrivljuju tišinu zazivaju u meni i nadljudsko i podljudsko. Spontano ih protumačim kao bešuman vapaj i, premda ne proničem ni od koga ni od čega, zaokupljam se time da je spasim, da je zakrilim, zagrlim, pa u trenu postajem nesalomljivi živosmrtni bedem protiv svake zamislive i nezamislive nedaće koja bi je mogla snaći, odlučni vitez čiji zagrljaj ne popušta ni pred vječnošću.

Gotovo istodobno, no, mogućnije u zaista času apoteoze ove misli ili osjeta, poželjeh je rastrgati i pojesti, pa odispod oklopa prodrem zvjerskim krikom što se spoji s krikom grabljivice u daljini, ili krikom mene protiv sebe, da bih ga odmah zatim prigušio, naglo, pa postupnije, ali ne zbog nekakve krivnje nego zbog prirodno izrasle iz dubine mene — do koje jedino srce umije doprijeti — ćutnje beskrajne ljubavi, i taj blagi vir svijest mi nezaustavljivo zaspirali dolje, dolje, dolje. . .